

# Przedmiot społeczny: Psychologia społeczna - opis przedmiotu

| Informacje ogólne   |                                            |
|---------------------|--------------------------------------------|
| Nazwa przedmiotu    | Przedmiot społeczny: Psychologia społeczna |
| Kod przedmiotu      | 14.4-WH-PW-PS1-S16                         |
| Wydział             | <a href="#">Wydział Humanistyczny</a>      |
| Kierunek            | Filozofia                                  |
| Profil              | ogólnoakademicki                           |
| Rodzaj studiów      | pierwszego stopnia z tyt. licencjata       |
| Semestr rozpoczęcia | semestr zimowy 2019/2020                   |

| Informacje o przedmiocie        |                                                                                                             |
|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Semestr                         | 1                                                                                                           |
| Liczba punktów ECTS do zdobycia | 5                                                                                                           |
| Typ przedmiotu                  | obieralny                                                                                                   |
| Język nauczania                 | polski                                                                                                      |
| Sylabus opracował               | <ul style="list-style-type: none"><li>dr Agnieszka Szczap</li><li>dr hab. Lilla Młodzik, prof. UZ</li></ul> |

| Formy zajęć    |                                         |                                        |                                            |                                           |                     |
|----------------|-----------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------|
| Forma zajęć    | Liczba godzin w semestrze (stacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne) | Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne) | Forma zaliczenia    |
| Konwersatorium | 30                                      | 2                                      | -                                          | -                                         | Zaliczenie na ocenę |

## Cel przedmiotu

Zaznajomienie z podstawami psychologii społecznej, pozwalające na wyjaśnienie, w jaki sposób ludzie myślą, czują, zachowują się i działają. Główny nacisk położono na ukazanie zintegrowanego podejścia do tej dyscypliny, zrozumienie wzajemnych powiązań i konsekwencji zachowań społecznych oraz prześledzenie praktycznych zastosowań psychologii społecznej w życiu społecznym.

## Wymagania wstępne

Brak

## Zakres tematyczny

1. Psychologia społeczna – jej istota i główne podejścia teoretyczne (perspektywy: społeczno-kulturowa, społeczno-poznawcza, ewolucyjna, społecznego uczenia się, fenomenologiczna). Różnice spojrzeń na osobę i sytuację oraz interakcje między nimi w poszczególnych ujęciach badawczych.

Metody badawcze wykorzystywane w psychologii społecznej: opisowe, obserwacyjne, korelacyjne, eksperymentalne oraz z udziałem modeli zwierzęcych i komputerowych.

2. Relacje psychologii społecznej z pozostałymi działami psychologii: psychologią rozwojową, psychologią różnic indywidualnych, psychologią osobowości, psychologią zdrowia, psychologią poznawczą, psychologią ekonomiczną, psychologią środowiskową, psychologią polityczną, psychologią kliniczną, oraz z psychofizjologią.

Miejsce psychologii społecznej wśród innych dziedzin wiedzy i jej powiązanie z naukami stosowanymi: edukacją, ekonomią, ekologią, inżynierią, medycyną, prawem, socjologią i politologią.

3. Wzajemność psychologii społecznej i jej związki z: teorią systemów dynamicznych, kognitywistyką, nauką o mózgu, nauką o zachowaniu człowieka, psychologią ewolucyjną.

Udział psychologii społecznej jako nauki empirycznej w rozwiązywaniu problemów społecznych, konfliktów społecznych, paradoksów społecznych oraz rozstrzyganiu dylematów społecznych i wyzwań przyszłości.

4. Poznawanie świata społecznego. Wiedza o świecie społecznym: struktury wiedzy – funkcjonowanie wiedzy – regulacja zachowań ludzkich. Strategie poznawcze. Podstawy myślenia społecznego. Formułowanie przekonań, poglądów, opinii, sądów, wniosków i ocen społecznych.

Poznanie i rozumienie siebie samych i innych ludzi. Pojmowanie współzależności społecznej. Psychologiczne aspekty prawidłowego i zaburzonego spostrzegania społecznego oraz funkcjonowania człowieka w życiu społecznym.

5. Kobiety, mężczyźni i społeczeństwo. Płeć biologiczna, a płeć kulturowa. Teorie wyjaśniające różnicowanie płci. Typy pryzmatów rodzaju: androcentryzm, esencjalizm biologiczny i polaryzacja rodzajów. Stereotypy płci i kwestia nierówności płciowej. Modele wymiany społecznej – relacje: wspólnotowe, hierarchiczne, równości i bilansu.

Atrakcyjność – afiliacja- miłość. Teorie i wyznaczniki atrakcyjności. Uwarunkowania motywacji afiliacyjnej i cele zachowań afiliacyjnych. Składowe i typy miłości. Fazy rozwoju związku miłosnego.

6. Postawy a zachowania (I). Definicja, struktura, funkcje, wyznaczniki i konsekwencje postaw. Elementy systemu postawy. Wpływ postaw na zachowania ludzkie. Wartość jako szczególny rodzaj postaw. Charakterystyka eufunkcyjnych i dysfunkcyjnych postaw społecznych.

Teorie zmiany postaw. Zmianie postaw za pomocą oddziaływań perswazyjnych. Etapy procesu perswazyjnego i cele ulegania wpływowi perswazyjnego. Zmiana postaw

poprzez określone zachowania przy udziale procesów wywołanych przez dysonans poznawczy.

7. Postawy a zachowania (II). Określenie pojęcia „zachowanie” oraz podział na zachowania werbalne i pozawerbalne. Fundamentalne zasady i mechanizmy regulacji zachowań społecznych. Teoria atrybucji, atrybucje wewnętrzne i zewnętrzne oraz podstawowy błąd atrybucji.

Teorie i metody bezpośredniego wpływania na zachowanie (bez uprzedniej zmiany postaw, przekonań czy uczuć) oraz wpływu na drodze pośredniej. Zmienianie zachowań za pomocą: bodźców sytuacyjnych, aprobaty/dezaprobaty społecznej, konformizmu, posłuszeństwa autorytetowi/władzy, heurystyk sądzenia, reguły wzajemności i technik manipulacyjnych.

8. Prospołeczność – pomocność – altruizm. Opis i typy zachowań prospołecznych. Wyznaczniki prospołeczności i główne cele działań prospołecznych. Teorie pomocności wyjaśniające skłonności ludzkie do pomagania innym. Czynniki wpływające na tryb reagowania biorycy na pomaganie. Zachowania altruistyczne jako szczególny rodzaj zachowania pomocnego. Model empatii – altruizmu Batsona i odmiany współczesnego altruizmu.

9. Agresja – próby jej zdefiniowania. Rodzaje agresji. Teorie agresji: teoria instynktów, teoria frustracji – agresji (wersja oryginalna i poprawiona przez Berkowitza) i teoria społecznego uczenia się. Czynniki wyznaczające siłę agresji i zasadnicze funkcje pełnione przez agresję.

Zjawisko przemieszczania agresji i zmiany jej postaci. Specyfika kultury przemocy. Metody przeciwdziałania, hamowania i eliminacji zachowań agresywnych.

10. Grupy społeczne (I). Kontinuum grupowości: niegrupy przypadkowe zbiorowości rzeczywiste grupy. Wyznaczniki grupowości (współzależność, tożsamość grupowa, struktura grupy). Natura grupy. Cele, którym służy przynależność do grupy. Grupy jako systemy dynamiczne. Omówienie zjawisk: facylitacji społecznej, deindywidualacji, próżniactwa społecznego, polaryzacji grupowej i syndromu grupowego myślenia.

Interakcje w grupie. Liderzy grup i podstawy ich władzy przywódczej. Specyfika relacji: lider grupy – członkowie grupy oraz „lider formalny - lider nieformalny”

11. Grupy społeczne (II). Rodzaje grup społecznych. Charakterystyka grup wsparcia społecznego (informacyjnego i emocjonalnego) i grup nacisku społecznego. Metody i techniki wywierania wpływu na grupy i poprzez grupy.

Współpraca grupowa. Konflikty wewnątrz – i międzygrupowe. Negocjacje grupowe. Grupowe podejmowanie decyzji. Kierowanie zespołowe. Różnice pomiędzy grupą a zespołem. Role zespołowe.

Opis i przykłady funkcjonowania małych i dużych grup społecznych.

12. Stereotypy i uprzedzenia (I). Stereotypy jako reprezentacje indywidualne i zbiorowe. Definicje i funkcje stereotypów oraz ich wpływ na spostrzeganie społeczne. Kategoryzacja – podstawą tworzenia stereotypów. Mechanizmy uczestniczące w powstawaniu stereotypów: poznawcze, afektywne, społeczno – motywacyjne, kulturowe. Struktura stereotypu (model sieci stereotypowej) i model przetwarzania informacji stereotypowej. Stereotypizacja w podejściu ekologicznym i kontekście grupowym.

Zjawisko tendencyjnego etykietowania i krańcowy błąd atrybucji. Język a stereotypizacja. Zmienianie stereotypów poprzez modyfikację elementów stereotypowej sieci skojarzeń. Współczesne badania nad stereotypami i techniki ich pomiaru.

13. Stereotypy i uprzedzenia (II). Uprzedzenia jako produkt uboczny funkcjonowania systemu społecznego. Wyjaśnianie różnic pomiędzy uprzedzeniem, dyskryminacją i rasizmem. Tradycyjne i współczesne podejście do uprzedzeń: ujęcie psychodynamiczne, teorie socjokulturowe i teoria rzeczywistego konfliktu grupowego.

Nowy typ uprzedzeń – ukryty rasizm. Teorie tłumaczące zjawisko ukrytego rasizmu: teoria nasilenia reakcji, teoria rasizmu awersyjnego, teoria rasizmu symbolicznego i teoria skruchy. Sposoby zapobiegania powstawaniu uprzedzeń i zwalczania bądź osłabiania już istniejących.

14. Wpływ społeczny. Teoria wpływu społecznego Latané. Reguły wpływu społecznego Cialdini. Rudymtarne kategorie wpływu społecznego: konformizm (informacyjny, normatywny, urojeniowy), uległość (wraz z hiperuległością) i posłuszeństwo (eksperymenty Miligrama). Cele wpływu społecznego. Kwestia doświadczania wpływu: wpływ uświadomiony i nieuświadomiony. Typologia wpływu społecznego.

Procesy ulegania wpływowi społecznemu i jego odpierania. Metody pokonywania oporu psychologicznego i otwierania umysłu. Przegląd ważniejszych technik wywierania wpływu społecznego. Etyczna strona wpływu.

15. Wpływ manipulacyjny. Manipulacje społeczne – wyjaśnienie mechanizmów psychologicznych: manipulacje skoncentrowane na samoocenie, manipulacje wykorzystujące dysonans poznawczy, manipulacje emocjami, manipulacje poczuciem kontroli, manipulacje bazujące na wrodzonych automatyzmach i manipulacyjne kontrowersje (pranie mózgu, hipnoza manipulacyjna, perswazja podprogowa). Psychomanipulacje w sektach.

Głębokość ingerencji zabiegów manipulacyjnych w psychikę ludzką. Kontinuum technik manipulacyjnych: edukacja reklama propaganda indoktrynacja kontrola umysłu. Metody radzenia sobie z manipulacjami: naturalna obrona i techniki wyuczone.

## Metody kształcenia

Wykład konwersatoryjny, praca w grupach, burza mózgów.

## Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

| Opis efektu                                                                                                                       | Symbolce efektów                                                        | Metody weryfikacji                                                                                                     | Forma zajęć                                                    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| Ma podstawową wiedzę o miejscu i znaczeniu filozofii w relacji do nauk oraz o specyfice przedmiotowej i metodologicznej filozofii | <ul style="list-style-type: none"><li><a href="#">KF1_W02</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>bieżąca kontrola na zajęciach</li><li>dyskusja</li><li>odpowiedź ustna</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>Konwersatorium</li></ul> |
| Zna metody interpretacji tekstu filozoficznego                                                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li><a href="#">KF1_W17</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>bieżąca kontrola na zajęciach</li><li>dyskusja</li><li>odpowiedź ustna</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>Konwersatorium</li></ul> |

| Opis efektu                                                                                                                        | Symbol e efektów                                                            | Metody weryfikacji                                                                                                                                                                      | Forma zajęć                                                        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| Trafnie definiuje pojęcia języka potocznego i poprawnie projektuje definicje własnych terminów używanych we własnych wypowiedziach | <ul style="list-style-type: none"> <li>• <a href="#">KF1_U06</a></li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• bieżąca kontrola na zajęciach</li> <li>• dyskusja</li> <li>• odpowiedź ustna</li> <li>• zaliczenie - ustne, opisowe, testowe i inne</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Konwersatorium</li> </ul> |
| Identyfikuje normatywne ugruntowanie różnych instytucji społecznych oraz normatywne uwarunkowania różnych zjawisk społecznych      | <ul style="list-style-type: none"> <li>• <a href="#">KF1_U18</a></li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• praca pisemna</li> <li>• zaliczenie - ustne, opisowe, testowe i inne</li> </ul>                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Konwersatorium</li> </ul> |
| Jest otwarty na nowe idee i gotów do zmiany opinii w świetle dostępnych danych i argumentów                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• <a href="#">KF1_K02</a></li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• bieżąca kontrola na zajęciach</li> <li>• dyskusja</li> </ul>                                                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Konwersatorium</li> </ul> |

## Warunki zaliczenia

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest zaliczenie pracy pisemnej oraz kolokwium ustnego (70% wartości oceny końcowej) oraz aktywne uczestniczenie w zajęciach (30%).

## Literatura podstawowa

Wybrane fragmenty:

1. ARONSON E., *Człowiek istota społeczna*, WN PWN, Warszawa 2001.
2. ARONSON E., WILSON T. D., AKERT R. M., *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Zysk i S-ka, Poznań 1997.
3. KENRICK D. T., NEUBERG S. L., CIALDINI R. B., *Psychologia społeczna*, GWP, Gdańsk 2002.
4. LACHOWICZ – TABACZEK K. (red.), *Psychologia społeczna w zastosowaniach. Od teorii do praktyki*, Atla 2, Wrocław 2001.
5. LEWICKA M., GRZELAK J. (red.), *Jednostka i społeczeństwo. Podejście psychologiczne*, GWP, Gdańsk 2002.
6. MIKA S., *Psychologia społeczna*, WN PWN, Warszawa 1982.
7. MYERS D. G., *Psychologia społeczna, Zysk i S-ka*, Poznań 2003.
8. TAVRIS C., WADE C., *Psychologia. Podejścia oraz koncepcje*, Zysk i S-ka, Poznań 1999.
9. WOJCISZKE B., *Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej*, Scholar, Warszawa 2002.
10. ZIMBARDO P. G., *Psychologia i życie*, WN PWN, Warszawa 1999.

## Literatura uzupełniająca

1. BERNE E., *W co grają ludzie?*, WN PWN, Warszawa 1997.
2. CIALDINI R. B., *Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*, GWP, Gdańsk 2009.
3. DOLIŃSKI D., *Psychologia wpływu społecznego*, Ossolineum, Wrocław 2000.
4. GOLEMAN D., *Inteligencja społeczna*, Rebis, Poznań 2007.
5. GRZELAK J. K., *Problemy współzależności społecznej*, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1989.
6. JARYMOWICZ M., WOJCISZKE B. (red.), *Psychologia spostrzegania społecznego*, Wyd. Instytutu Psychologii PAN, Warszawa 1999.
7. MACRAE C. N., STANGOR C., HEWSTONE M. (red.), *Stereotypy i uprzedzenia. Najnowsze ujęcie*, GWP, Gdańsk 1999.
8. RENZETTI C. M., CURRAN D. J., *Kobiety, mężczyźni i społeczeństwo*, WN PWN, Warszawa 2005.
9. WITKOWSKI T., *Psychomanipulacje*, UNUS, Wrocław 2000.
10. ZIMBARDO P. G., LEIPPE M. R., *Psychologia zmiany postaw i wpływu społecznego*, Zysk i S-ka, Poznań 2004.

## Uwagi

Brak

Zmodyfikowane przez dr hab. Lilla Młodzik, prof. UZ (ostatnia modyfikacja: 11-07-2019 12:59)

Wygenerowano automatycznie z systemu SylabUZ